

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2024-1-89-95>

 <https://orcid.org/0000-0002-1809-0804>

БІЛИК Вікторія

докторка економічних наук, професорка, в.о. завідувачки кафедри освітнього і соціокультурного менеджменту та соціальної роботи,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: bilyk_v@ukr.net

 <https://orcid.org/0000-0002-3891-3804>

ШПИЛЬОВА Віра

докторка економічних наук, професорка, професорка кафедри освітнього і соціокультурного менеджменту та соціальної роботи,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: vera_bsh.21@ukr.net

 <https://orcid.org/0000-0001-8756-3727>

МОВЧАН Валентина

кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри початкової освіти,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: valya_movchan_@vu.cdu.edu.ua

УДК 37.014.5:005.21(045)

МЕНЕДЖЕРИЗМ ОСВІТИ У ВИКЛИКАХ ЧАСУ

Статтю присвячено дослідженню концепцій менеджеризму, ретроспективам його історичного розвитку та економічних трансформацій у системі освіти розвинених країн.

Зазначено застосування політики нового менеджеризму у різноманітних гнучких концепціях системних освітніх реформ, що характеризуються спрямуванням на підвищення ефективності, результативності, покращення якості освітніх послуг.

Визначено, що знання з вищезазначених наукових напрямків, розвинуті в рамках теорії освітніх змін, заклали теоретичне підґрунтя для сучасних реформаційних процесів у системі вищої освіти

Наголошено на важливості застосування ринкових методів управління якістю вищої освіти, які є стандартними у міжнародній практиці, для удосконалення освітньої діяльності й підвищення ефективності механізмів управління системою освіти.

Акцентовано увагу на створенні ефективної системи управління якістю із урахуванням результативності вищої школи для нівелювання інерційності її розвитку та підвищення ефективності управління якістю освітньої сфери.

Ключові слова: менеджеризм; управління; менеджмент; вища освіта; якість освіти; реформи вищої освіти.

Мета статті полягає у розкритті сутності концепції менеджеризму, застосуванні управлінських підходів нового менеджеризму у сфері системних освітніх реформ управління якістю вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Дослідження теорії менеджменту як системи має давню історію, проте поява концепцій менеджеризму як напрямку співпало у часі з кризовими викликами 30-х років, і саме вони привернули увагу суспільства до ідей менеджеризму. Найбільш розгорнутими, на наш погляд, є роботи провідних теоретиків заходу, таких як Джон Кейнс і Йозеф Шумпетер, що створили основу для подальшого розвитку цієї концепції. У 40–50-х рр. менеджеризм та його численні види виділилися як теорія і став самостійним пошуковим напрямком спрямованим на розвиток теорій і моделей підвищення ефективності шляхом управління.

Подальша трансформація складних соціально-економічних систем другої половини ХХ ст, дала новий поштовх активному розвитку та впровадженню менеджеризму в практику у провідних країн США та Канади. Багато дослідників проблематики

управління відзначають кризу в управлінні сучасними організаціями. Серед ключових проблем виокремлюється недосконалість «теоретико-методологічного забезпечення організаційного управління, що має інваріантні ознаки, мета яких є переведення керованої системи в якісно новий стан» (Beck, Harter, 2014; Huff, Eden, 2009).

Необхідно відзначити, що до 1988 року менеджеризм був домінуючим методом управління в провідних країнах Заходу, однак у 1980–1990 рр. набули поширення ідеї нової інституціональної економіки, що спричинило значну критику з боку суспільства за його переважно економічну спрямованість, недостатню увагу до етичних та соціальних проблем.

Проведення політики нового менеджеризму у сфері вищої освіти набуло найширшого поширення в останні три десятиліття. Вперше масштабне застосування управлінських підходів нового менеджеризму у сфері вищої освіти співвідносять з ініційованими у 1980-х роках. хвилями реформ «нового публічного менеджменту» британського кабінету Маргарет Тетчер (Alach, 2016). У різних освітніх системах такі характерні риси менеджеризму, як спрямованість на підвищення ефективності, конкуренції, застосування контрактів, фрагментацію підрозділів і завдань впроваджувались задля усунення дублювання функцій в усіх ланках системи освіти та якості послуг (Карамушка, Філь, 2006; Бондарчук, 2008; Carter, Clegg, 2007).

Початок нового тисячоліття відзначився значним розвитком знань, що має на меті замінити традиційну модель бачення освіти як бюрократичної інституції, неминуче веде науковців світу до пошуку нових філософських пріоритетів педагогічної освіти, до глибшого розуміння механізмів формування знань у процесі пізнання, які відповідали б типу глобального суспільства XXI ст.

На сучасному етапі розвитку менеджеризму спостерігається розробка різноманітних гнучких концепцій та моделей управління. Серед них варто виділити такі концепції, як зовнішня та внутрішня адаптація, глобальна стратегія, цільова орієнтація, управління за результатами та інші. Механізм управління є невід'ємною складовою у всіх галузях людської діяльності. Він спрямований на вдосконалення ефективності та результативності, стандартизацію та уніфікацію процесів роботи організації, а також поліпшення якості. Системний підхід до обґрунтування управлінських рішень та моделей управління, який враховує ситуаційні особливості, обумовлені внутрішніми та зовнішніми чинниками

ринкового середовища, набуває все більшого значення.

На основі багатовікового теоретичного та практичного досвіду слід зазначити, що для України витоки теорії освітніх змін знаходяться у науках, що сформувалися під впливом вагомих суспільно-політичних та економічних трансформацій у зарубіжних суспільствах. Оскільки теорія освітніх змін являє собою складний та комплексний феномен, вивчення нових знань з когнітивної психології, соціології, менеджменту та інших наук дозволяє збагатити та скорегувати теоретичне знання про освітні зміни та створює потужний потенціал для подальшого розвитку й удосконалення науки про реформування такої значущої галузі суспільного життя людини, якою є сучасна освіта.

Особливе значення має сукупність знань зі сфери бізнесового менеджменту, досвід формування і становлення концепції менеджеризму (або «нового менеджеризму») як особливого напрямку соціально-економічних теорій, що став ідеологічною основою для реформування систем освіти розвинених країн у межах існуючої освітньої політики. Вагому роль у цьому відіграли теорія систем та організаційна теорія, що визначає сукупність підходів та принципів функціонування організації у розробці концепцій системних освітніх реформ. Концептуальні засади реформаційних стратегій змін в системі освіти окреслювалися положенням, згідно з яким освітня система є єдиною сукупністю компонентів, зміна кожного з яких призводить до змін усіх інших та функціонування системи загалом.

Проведення політики менеджеризму в сфері вищої освіти стало ідеологічною основою для реформування освітньої політики як науки про управління, що визначає базові аспекти функціонування будь-якої організації, окремого навчального закладу та системи освіти загалом. Масштабні освітні реформи, що стали перманентною ознакою в усьому світі, являють собою складний багатовимірний процес, до участі в якому залучається широке коло зацікавлених сторін. Серед них є освітні політики, теоретики, родини, школи та місцеві громади, які мають зацікавленість стати повноцінними партнерами у навчальному процесі.

Суть концепції «новий менеджеризм» (або раціональний вибір) концентрує увагу на власних інтересах осіб, що приймають управлінські рішення, де успіх досягається мотивуванням на пошук досконалості та конкурентноуспішні освітні послуги (Trowler, 2008; Parusinski, 2010). Це спри-

чинило виникнення нової теорії організації навчання, спрямованої на заміну традиційної моделі освіти, що розглядалася як бюрократична інституція, відповідальна за передачу учням стандартного набору фактів та процедур. Автори нової теорії організації навчання стверджують, що стара система освіти не відповідає сучасним вимогам суспільства, яке постійно встановлює нові стандарти для індивідуального розвитку. Вони вважають, що в епоху знань ключовою є здатність людини до творчого мислення, створення нових знань та ефективного вирішення складних завдань в умовах невизначеності. Тобто характерною ознакою сучасної освітньої системи є її адаптивність, спроможність реагувати на зміни, які відбуваються при взаємодії компонентів підсистем, визначаючи основні стратегії освітніх реформ.

Теорія і практика менеджменту освіти, з'явившись світ у межах практики управління бізнес-корпораціями, нині перетворюються на новий менеджеризм, що характеризується спрямованістю на підвищення ефективності, результативності, покращення якості освітніх послуг.

Останні тенденції в економіці вказують на зростання інтересу суспільства до освіти, що призводить до того, що поняття «якість вищої освіти» з царини педагогічних досліджень зміщується до сфери управління якістю вищої освіти. Підвищення якості вищої освіти посідає провідне місце в забезпеченні конкурентоспроможності освітньої системи України й підготовки кадрів відповідної кваліфікації.

Вплив інтеграційних процесів, зростання ролі глобалізації викликають необхідність використання та адаптації міжнародних освітніх стандартів і критеріїв оцінки якості у національному освітньому просторі. Це робить його предметом вивчення в широких наукових, громадських та професійних колах. Виникають теоретичні та практичні проблеми розвитку потенціалу вищих навчальних закладів у виконанні важливої ролі в суспільному прогресі, що вимагає вивчення і впровадження передового досвіду.

Розвиток міжнародних рейтингів університетів і широка публікація їх результатів у засобах масової інформації свідчать про наростаюче формування нового глобального простору вищої освіти. Цей процес перетворює сутність сучасних університетських інституцій, впливає на їх навчально-наукову активність, склад студентів як за кількістю, так і якістю, а також позначається на прийнятті політичних рішень у сфері розвитку вищої освіти.

Як і будь-яка ідеологія менеджеризм у розробці концепцій системних освітніх реформ відповідає наступним принципам організації роботи з управління якістю навчального закладу. Управління якістю всередині навчального закладу має відповідати зовнішнім очікуванням щодо визначення його цілей і стосуватися всіх сфер його діяльності та забезпечувати всіх учасників процесу інформацією щодо прийнятих рішень, результатів та вжитих заходів.

Підвищення ефективності організації напряму залежить від доцільності співвідношення централізації та децентралізації у зовнішньому і внутрішньому управлінні освітньою організацією. Ця суспільна необхідність формує наступні вимоги:

- зумовлює посилення координації розвитку професіоналізму педагогічних кадрів;

- потребує висвітлення суттєвих ознак освітньої організації, механізмів узгодження в руслі стратегії управління;

- розкриває основні чинники і механізми координування викладацького складу з пріоритетним урахуванням культурних аспектів сучасного менеджеризму;

- виокремлює характерні особливості та умови успішності координаційних дій персоналу освітньої організації.

Надання якісних освітніх послуг зумовлює необхідність відповідного професійного самозростання індивіда в організації, що так само вимагає вибору стратегії та механізмів координації фахівців з урахуванням професіоналізму управлінського та педагогічного персоналу (Карамушка, Філь, 2006; Технологія підготовки персоналу, 2008).

У національному освітньому просторі зараз відбуваються глобальні зміни, зумовлені входженням України до світової спільноти та переходом на європейські стандарти якості.

Одним із головних ідеологічних інструментів легітимації менеджеризму в системі вищої освіти є ідея вимірювання якості освіти у стилі «менеджменту якості» за стандартами якості типу ISO 9000 та за «об'єктивними» критеріями оцінки результативності роботи університетів. При цьому на другий план зміщується розуміння університету як соціокультурного явища, як інституту продукування універсальних знань та громадян країни.

Якість освіти – це не лише збалансована відповідність між процесом, результатом і системою освіти та відповідність її цілям, потребам споживачів і соціальним стандартам. У простішому визначенні, якість освіти – це те, що робить процес навчання приємним і приносить задоволення його учасникам.

Підвищення ефективності вищого навчального закладу вимагає застосування ринкових методів управління освітнім сектором та якістю вищої освіти, які є стандартними у міжнародній практиці. Світлана Домбровська підкреслює, що для успішного протистояння у конкурентній боротьбі на ринку освітніх послуг необхідне впровадження міжнародних стандартів ISO серії 9000 (Домбровська, 2013, с. 55).

Анатолій Чміль конкретизує принципи, які закладені в міжнародних стандартах і які використовуються для розроблення механізмів управління якістю освіти (Чміль, 2006).

Іван Мусієнко звертає увагу на те, що застосування цієї моделі базується на використанні критеріїв результатів і можливостей системи вищої освіти, які припускають удосконалювання освітньої діяльності й підвищення ефективності механізмів управління системою освіти (Мусієнко, 2010, с. 30).

Розширення знань у галузі управління якістю вищої освіти потребує детального дослідження наукових аспектів у цій області та її суміжних галузях. Це обумовлено постійними змінами в сутності управління, його завданнях, в змісті та характеристиках.

Однією з основних причин низької ефективності управління як одного з видів соціального управління в Україні є повільний розвиток менеджменту освіти, що проявляється у декількох аспектах:

- низька представленість управлінського персоналу на всіх рівнях з відповідною спеціалізованою освітою.

- відсутність короткотермінових програм, спрямованих на оволодіння сучасними концепціями управління серед керівників управління вищою освітою.

- недостатня кількість стажувань для професорсько-викладацького складу в органах управління.

- недостатня представленість вищої школи серед успішних менеджерів, які могли б ділитися своїм досвідом з управління (Трунда, Троян, Бржіза, 2011; Десятов, 2008; Кремень, 2000).

Характеризуючи зміни в управлінні закладами вищої освіти, слід зазначити, що відмінності інституційних механізмів не завжди визначаються відмінностями в термінах або їх інтерпретації, для яких стосовно сфери вищої освіти характерні наступні риси:

- мета діяльності закладів вищої освіти, як правило, не може бути зведена лише до максимізації одержуваного прибутку, оскільки вони виконують ще й суспільно значимі соціальні та культурні функції, зміст

яких може суперечити підприємницькій функції;

- роль студента дуже непросто звести лише до переважно пасивного споживання освітніх послуг, адже освітня сфера ринком ніколи стати не зможе. Студентам важко оцінити та здійснити реалістичний вибір закладу вищої освіти не лише через непрозорість та фактичний надлишок наявної інформації про їхню роботу, а й через брак власної освітньої підготовки, необхідної для самостійної адекватної оцінки та подальшого вибору для свого навчання;

- студенти в процесі успішного навчання ніколи не залишаються просто пасивними споживачами, яким для продовження та завершення навчання просто достатньо платити за послуги, що їм надаються. Знання «локалізовані» в практичній діяльності і, як правило, відображають лише окремі аспекти ситуації, тобто мають спеціалізований, виключно професійний зміст.

Таким чином, проблема взаєморозуміння набуває особливої значущості і вимагає поглибленого розгляду управління якістю освіти як одного із видів соціального управління, предметом якого є якість вищої освіти як системи, процесу й результату, і як самостійну частину загального процесу.

Щоб вирішити ці різночитання, необхідна трансформація знань, коли в процесі успішного навчання учасники процесу набувають, обговорюють, змінюють існуючі знання і створюють нові для усунення виявлених протиріч.

Разом з цим, у контексті визнання неперборності суб'єктивного характеру процесів в управлінській діяльності виключної актуальності набувають ціннісні, інструментальні особливості та рекомендовані пріоритети вищої освіти, які дозволяють посилити «індивідуальні можливості управління і моделювати розуміння» (Кайдалова, Посилкіна, 2014).

У руслі цього напрямку формується розуміння специфіки управління якістю сучасними закладами вищої освіти, що вимагає:

- розгляду закладів вищої освіти як соціальних систем, які характеризуються складністю управління, обумовленого різноманіттям соціальних зв'язків, що формуються у процесі спільної діяльності між окремими індивідами та групами;

- створення викладачами та управлінським персоналом закладів вищої освіти можливостей для засвоєння студентами базового освітнього контенту, розвитку творчої активності;

- активного залучення студентів до наукової й освітньої діяльності, що сприяє фо-

рмуванню самостійного та відповідального ставлення здобувача освіти до власного професійного зростання, мотивує його до саморозвитку, допомагає швидшому опануванню професійних компетенцій.

Особливу роль у виборі способів координування професійного самозростання в освітній організації відіграє культурний менеджмент (Гнезділова, 2013), що може розглядатися як новий менеджеризм.

Характеристикою сучасного, нового менеджеризму слід вважати виникнення адаптивної культури в організації, завдяки якій «споживачу освітньої послуги [вдається] відчувати такі елементи як символи, цінності, значення, міфи, структуру та правила, що характеризують динаміку організації ...» (Rahmenvereinbarung, 2013).

Професійний розвиток викладацького персоналу організації допомагає долати негативні прояви менеджеризму, передбачає особистісне й фахове зростання викладачів, що ґрунтується на культурних, духовних і морально-етичних здобутках та цінностях нації, людства, а також засадах професіоналізму діяльності й особистісних освітніх досягнень. Зокрема, академічна професійна етика охоплює необхідний набір вимог, що передбачають поважне ставлення до студентів, професійну рефлексію та ціннісні настанови.

Домінування ідеологічного дискурсу менеджеризму призводить до заміни цілей вищої освіти. Сьогодні головними ознаками менеджеризму у вищій освіті є:

а) *економізм* – примат фінансового результату над соціальною цінністю, де освіта – послуга, а не суспільне благо, наука – товар, універсальність принципів маркетингу в управлінні діяльністю вищої школи, управлінні закладом вищої освіти з акцентом на ефективність (насамперед економічну, але не соціальну);

б) *ідея об'єктивних* (вимірюваних, бажано кількісно) критеріїв досягнення цілей закладом вищої освіти, – так званий «об'єктивний» моніторинг якості та культ різних рейтингів та наукометричних індексів.

Ключова ініціатива, яка могла б відкрити шлях до вищої освіти нової якості – це вичерпне виділення у системі вищої освіти двох різних за своєю сутністю завдань:

1) підвищення якості людського капіталу» (власне освіта);

2) «підготовка фахівців для економіки» (професійна підготовка).

Останнє завдання вирішувалося б у тісному зв'язку з «роботодавцем», але перше мало б стати соціокультурною прерогативою університету

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що оцінка результатів освітніх реформ є процесом надзвичайно складним та суперечливим. Він зумовлений низкою чинників, що спричиняють неефективне керівництво, низьку конкурентоспроможність нових освітніх реформ, спрямованих на забезпечення якості. Серед таких чинників слід назвати:

– брак тривалої та адекватної уваги різних рівнів управління проблемам удосконалення освітнього керівництва та його якості;

– недостатнє розуміння на різних рівнях управління сучасних провідних тенденцій у суспільстві й економіці знань, ролі розвитку інформаційної педагогіки і т.д.;

– велику складність і кількість протиріч у цілях освітніх реформ та їх результатах.

На завершення підкреслимо, що управління освітою у контексті політики менеджеризму, нові теорії та практики навчальної діяльності, результати освітніх реформ виявляються надзвичайно важливими для вирішення завдання забезпечення якості освіти, що утруднюється через різноманітні причини та складність самого процесу соціальних трансформацій, який неминуче супроводжує освітні зміни. Саме знання про новітні досягнення основних суспільствознавчих наук, на теоретичних засадах яких завжди будувалась інноваційна педагогічна думка, дозволяють осмислити та парадигмально спрямувати реформаційні процеси в системі вітчизняної освіти в русло провідних ідей розбудови освітніх систем в розвинених країнах світу.

Оскільки вища освіта нової якості являє собою складний та комплексний феномен, вивчення нових знань та навичок стає важливою складовою сучасного освітнього процесу. Нова якість освіти вимагає не лише передачі інформації, але й розвитку критичного мислення, творчих здібностей та здатності до самостійного вирішення проблем. Опанування нових знань і навичок стає підґрунтям для розвитку інтелектуальних, соціальних та емоційних компетенцій, необхідних для успішного функціонування у сучасному світі. Тому, постійне оновлення освітніх програм, удосконалення методик, а також підвищення кваліфікації педагогічного персоналу стають важливими завданнями системи освіти. Все це сприяє не лише зростанню рівня знань, а й формуванню глибокого розуміння та усвідомлення студентами закладів вищої освіти сутності навчального матеріалу, що є основою для подальшого особистісного і професійного розвитку.

Зрештою, на першому місці в суспільстві має бути освічена і здорова людина, громадянин, а по-друге – фахівець. А принципи менеджеризму відіграватимуть свою інструментально-технічну роль у вирішенні такого роду стратегічних завдань.

Список бібліографічних посилань

- Бондарчук, 2008 – Бондарчук, О.І. (2008). Соціально-психологічні основи особистісного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів у професійній діяльності: монографія. Київ: Науковий світ. 318 с.
- Гнезділова, 2013 – Гнезділова, К.М. (2013). Питання дослідження складових корпоративної культури викладача вищої школи. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*, 2: 32–36.
- Десятов, 2008 – Десятов, Т.М. (2008). Національні рамки кваліфікацій у країнах ЄС: порівняльний аналіз: [наук.-метод. посіб.]. Київ: Артєк. 263 с.
- Домбровська, 2013 – Домбровська, С.М. (2013). Державні механізми менеджменту якості вищої освіти України. *Управління*, 2: 54–59.
- Кайдалова, Посилкіна, 2014 – Кайдалова, А.В., Посилкіна, О.В. (2014). Актуальність впровадження систем менеджменту якості у вищих навчальних закладах медичного та фармацевтичного профілю в Україні та країнах СНД. *Соціальна фармація: стан, проблеми та перспективи: міжнародна науково-практична інтернет-конференція*, 17–20 березня 2014 р. Харків: Вид-во НФаУ. С. 354–356.
- Карамушка, Філь, 2006 – Карамушка, Л.М., Філь, О.А. (2006). Взаємозв'язок між орієнтацією на основні функціонально-рольові позиції в команді та характеристиками конкурентоздатності персоналу освітніх організацій. *Актуальні проблеми психології*, 1(18): 10–14.
- Кремень, 2000 – Кремень, В.Г. (2000). Система освіти в Україні: сучасні тенденції і перспектива. *Професійна освіта: педагогіка: польсько-український журнал*. [Ченстохова], 2: 11–30.
- Мусієнко, 2010 – Мусієнко, І.І. (2010). Принципові відмінності системи освіти України від вимог європейського простору вищої освіти. *Наукові праці. Державне управління*, 135(147): 28–31.
- Технологія підготовки персоналу, 2008 – Технологія підготовки персоналу освітніх організацій до роботи в умовах соціально-економічних змін: навчально-методичний посібник (2008) / за ред. Л.М.Карамушки. Біла Церква: КОІПОПК. 100 с.
- Трунда, Троян, Бржіза, 2011 – Трунда, І., Троян, В., Бржіза, К. (2011). Управління школою в суспільстві знань. Карлів університет, Прага. 174 с. URL: <http://doir.phdpu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/School-management.pdf> (дата звернення: 19.02.2018 р.)
- Чміль, 2006 – Чміль, А.І. (2006). Принципи формування системи управління якістю освіти в умовах реформування. *Післядипломна освіта в Україні*, 2 (9): 75–76.
- Alach, 2016 – Alach, Zh. (2016). Performance measurement and accountability in higher education: the puzzle of qualification completions. *Tertiary Education and Management*, 22 (1): 36–48.
- Beck, Harter, 2014 – Beck, R., Harter, J. (2014). Why great managers are so rare. *Gallup Business Journal*, 03: 1–5.
- Carter, Clegg, 2007 – Carter, Ch., Clegg, S. (2007). Managerialism. In *International Encyclopedia of Organization Studies*. SAGE Publications. URL: http://www.sage-reference.com/organization/Article_n297.html.
- Huff, Eden, 2009 – Huff, A.S., Eden, C. (2009). Preface. *Managerial and Organizational Cognition. Int. Studies of Mgt. & Org.*, 39(1): 3–8.
- Parusinski, 2010 – Parusinski, J. (2010). Ukraine's Higher Education Institutions: Fighting isolation. *European Focus*, 7. URL: http://www.icps.com.ua/files/articles/56/10/EF_7_2010_ENG.pdf.
- Rahmenvereinbarung, 2013 – Rahmenvereinbarung über die Ausbildung und Prüfung für ein sonderpädagogisches Lehramt (2013). *Lehramtstyp 6 (Beschluss der Kultusministerkonferenz vom 06.05.1994 i.d.F. vom 10.10.2013)*. Berlin, Bonn: Kultusministerkonferenz. 5 s. URL: http://www.kmk.org/Fileadmin/Dateien/veroeffentlichungen_beschluesse/1994/1994_05_06-RV_Lehramtstyp_6.pdf.
- Trowler, 2008 – Trowler, P. (2008). *Cultures and Change in Higher Education*. US: Palgrave. 208 p

References

- Bondarchuk, O.I. (2008). Socio-psychological foundations of personal development of heads of general educational institutions in professional activity: monograph. Kyiv: Scientific World. 318 p. [in Ukr.].
- Gniezdzilova, K.M. (2013). The question of researching the components of the corporate culture of a higher school teacher. *Scientific treasury of education of Donetsk region*, 2: 32–36 [in Ukr.].
- Desyatov, T.M. (2008). National qualifications frameworks in EU countries: comparative analysis: [scientific and methodological guide]. Kyiv: Артєк. 263 с. [in Ukr.].
- Dombrovska, S.M. (2013). State mechanisms of quality management of higher education of Ukraine. *Management*, 2: 54–59 [in Ukr.].
- Kaidalova, A.V., Posylkina, O.V. (2014). The relevance of the implementation of quality management systems in higher educational institutions of the medical and pharmaceutical profile in Ukraine and the CIS countries. *Social pharmacy: status, problems and prospects: international scientific and practical internet conference*, March 17–20, 2014. Kharkiv: Publishing House of the National Pharmaceutical University. P. 354–356 [in Ukr.].
- Karamushka, L.M., Fil, O.A. (2006). The relationship between the orientation to the main functional and role positions in the team and the characteristics of the competitiveness of the personnel of educational organizations. *Actual problems of psychology*, 1(18): 10–14 [in Ukr.].
- Kremen, V.G. (2000). Education system in Ukraine: modern trends and perspective. *Professional education: pedagogy: Polish-Ukrainian journal*. [Czestochowa], 2: 11–30 [in Ukr.].
- Musienko, I.I. (2010). Fundamental differences of the education system of Ukraine from the requirements of the European area of higher education. *Scientific works. Governance*, 135(147): 28–31 [in Ukr.].
- Technology of training personnel of educational organizations to work in conditions of socio-economic changes: educational and methodological manual (2008). In L.M. Karamushka (ed.). *Bila Tserkva*: Kyiv Regional Institute of Postgraduate Education of Pedagogical Personnel. 100 p. [in Ukr.].
- Trunda, I., Troyan, V., Brzhiza, K. (2011). *School management in the knowledge society*. Charles University, Prague 174 p. Retrieved 19.02.2018, from <http://doir.phdpu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/School-management.pdf> [in Ukr.].
- Chmyl, A.I. (2006). Principles of formation of the education quality management system in the conditions of reform. *Postgraduate education in Ukraine*, 2 (9): 75–76 [in Ukr.].

- Alach, 2016 – Alach, Zh. (2016). Performance measurement and accountability in higher education: the puzzle of qualification completions. *Tertiary Education and Management*, 22 (1): 36–48.
- Beck, Harter, 2014 – Beck, R., Harter, J. (2014). Why great managers are so rare. *Gallup Business Journal*, 03: 1–5.
- Carter, Clegg, 2007 – Carter, Ch., Clegg, S. (2007). Managerialism. In *International Encyclopedia of Organization Studies*. SAGE Publications. Retrieved from http://www.sage-reference.com/organization/Article_n297.html
- Huff, Eden, 2009 – Huff, A.S., Eden, C. (2009). Preface. Managerial and Organizational Cognition. *Int. Studies of Mgt. & Org*, 39(1): 3–8.
- Parusinski, 2010 – Parusinski, J. (2010). Ukraine's Higher Education Institutions: Fighting isolation. *European Focus*, 7. Retrieved from http://www.icps.com.ua/files/articles/56/10/EF_7_2010_ENG.pdf.
- Rahmenvereinbarung, 2013 – Rahmenvereinbarung über die Ausbildung und Prüfung für ein sonderpädagogisches Lehramt (2013). Lehramtstyp 6 (Beschluss der Kultusministerkonferenz vom 06.05.1994 i.d.F. vom 10.10.2013). Berlin, Bonn: Kultusministerkonferenz. 5 s. Retrieved from http://www.kmk.org/Fileadmin/Dateien/veroeffentlichungen_beschluesse/1994/1994_05_06-RV_Lehramtstyp_6.pdf.
- Trowler, 2008 – Trowler, P. (2008). *Cultures and Change in Higher Education*. US: Palgrave. 208 p

BILYK Victoria

Doctor of Economy, Professor,
Acting head of the department of Educational and Socio-Cultural Management and Social Work,
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

SHPILEVA Vira

Doctor of Economy, Professor,
Professor of the Department of Educational and Socio-Cultural Management and Social Work,
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

MOVCHAN Valentyna

PhD in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Chair of Primary Education,
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

EDUCATION MANAGERISM IN CHALLENGES OF THE TIME

The article is devoted to the study of the concepts of managerialism, retrospectives of its historical development and economic transformations in the education system of developed countries.

The application of the new managerialism policy in various flexible concepts of systemic educational reforms, characterized by focusing on increasing efficiency, effectiveness, and improving quality of educational services.

It is determined that the knowledge of the above scientific areas, developed in the within the framework of the theory of educational change, laid the theoretical foundation for modern reform processes in the higher education system.

The importance of applying market methods of management is emphasized quality of higher education, which

are standard in international practice, for improving educational activities and increasing the efficiency of mechanisms management of the education system.

Attention is focused on the creation of an effective quality management system taking into account the performance of higher education to level the inertia of its development and increase the efficiency of quality management in the educational sphere.

Keywords: managerialism; management; higher education; quality of education; higher education reforms.

Одержано редакцію 14.02.2024
Прийнято до публікації 27.02.2024